

VIBORG
KOMMUNE

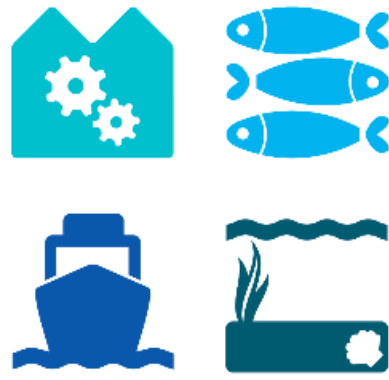
Ikke fuldført forundersøgelse i regi af vandområdeplan 2015-2021 af strækningsindsats i vandløbsforekomst o8847_b i Jordbro Å. Januar 2019

Viborg Kommune har fået støtte til forundersøgelsen fra Den Europæiske Hav- og Fiskerifond og fra Miljø- og Fødevareministeriet:

**Den Europæiske Union
Den Europæiske Hav- og Fiskerifond**

HAV & FISK

Sag hos Fiskeristyrelsen / Landbrugsstyrelsen har journal nr. 17-44830

Titel:

Ikke fuldført forundersøgelse i regi af vandområdeplan 2015-2021 af strækningsindsats i vandløbsforekomst o8847_b i Jordbro Å i hovedvandopland 1.2 (Limfjorden)

Udarbejdet og udgivet af:

Viborg Kommune, Teknik & Miljø, Natur og Vand

Udgivet:

Januar 2019

Kontaktadresse:

Viborg Kommune, Teknik & Miljø, Natur og Vand

Prinsens Alle 5, 8800 Viborg

email: naturogvand@viborg.dk

Baggrund

Nærværende forundersøgelse omfatter vandområde (vandløbsforekomst) o8847_b (den vandløbsstrækning der ønskes undersøgt), som udgør 5,817 km af vandløbet Jordbro Å. Forundersøgelsen er (delvist) udført som led i realisering af vandområdeplan 2015-2021 og tilhørende bekendtgørelser. Der blev meddelt tilsagn om tilskud til forundersøgelsen d. 01-11-2017.

Generelt om vandløbet Jordbro Å

Jordbro Å er et større mellemstort (typologi 2) vandløb som ligger mellem Viborg og Skive i det nordlige Midtjylland. Hele vandløbet ligger i Viborg kommune. På vandløbets nedre del af vandløbet grænsevandløb til Skive kommune. Vandløbets totale længde er ca. 25 km. Vandløbet har udspring ved Sjørup, løber nordøst forbi Daugbjerg og herefter mod Stoholm, hvor vandløbet løber sammen med den lidt mindre Mønsted Å. Herfra løber Jordbro Å mod nord gennem Dalgas Plantage, forbi Jordbromølle, Jordbro Engso og videre mod Ørum. Jordbro Å har udløb i den vestlige del af Hjarbæk Fjord ved Strandet. Vandløbsbredden er ca. mellem 2 og 6 meter og medianminimumsvandføringen er omkring 1.000 l/s før udløbet i fjorden. Vandløbet er overvejende grundvandsfødt og har en jævnt stigende og stabil vandføring ned gennem vandløbet. Generelt er strømmen jævn – god og forløbet er overvejende kanaliseret. Der er ikke registreret spærringer i Jordbro Å's hovedløb. Der er dog flere spærringer i sidetilløbene, hvoraf de vigtigste er Daugbjerg Vandmølle i Præstegårdsbækken og Mønsted Dambrug i Mønsted Å. Ud fra Kommunens lokalkendskab har vandløbet desuden tendens til tilgroning med vandplanter.

Vandløbet er i vandområdeplan 2015-2021 opdelt i 4 vandområder. Den nederste del på 12,5 km fra Skalmstrup til udløbet i Hjarbæk Fjord har ID o8847_k. Den næstnederste del på 1,9 km, som strækker sig fra sammenløbet med Mønsted Å til Skalmstrup, har ID o8847_e. Herefter kommer strækningen som er genstand for nærværende forundersøgelse. Den strækker sig over 5,8 km fra nedstrøms sammenløb med Præstegårdsbækken ved Daugbjerg til sammenløbet med Mønsted Å og har ID o8847_b. Den øverste del af Jordbro Å (som i statens MiljøGIS har ID o6756 og er benævnt *Afløb Lånium* med typologi 1) strækker sig over 4,4 km fra udspringet ved Sjørup til nedstrøms sammenløb med Præstegårdsbækken.

Oversigtskort 1 hvor vandløbsforekomst o8847_b er vist med rødt

Redegørelse for, hvilke vandløbsrestaureringer, projektet har til formål at gennemføre

Vandområde o8847_b indgår i vandområdeplan 2015-2021 og i Bekendtgørelse om miljømål for overfladevandsområder og grundvandsforekomster (pt. BEK nr. 1522 af 15/12/2017) og Bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter (pt. BEK nr. 1521 af 15/12/2017).

o8847_b	Viborg, Jordbro Å	X1: 507835, Y1: 6255174, X2: 509813, Y2: 6259623	2	5,82	God økologisk tilstand senest 22. december 2021. God kemisk tilstand senest 22. december 2015.

Uddrag fra BEK 1522

o8847_b	Viborg, Jordbro Å	X1: 507835, Y1: 6255174, X2: 509813, Y2: 6259623	5,82	Udlægning af groft materiale samt etablering af træer

Uddrag fra BEK 1521

Vandløbsforekomsten ligger i hovedvandomland 1.2 – Limfjorden i vandområdedistrikt Jylland – Fyn. Jævnfør BEK 1521 skal restaureringen – forudsat det er hensigtsmæssigt og omkostningseffektivt – udføres ved brug af virkemidlerne "udlægning af groft materiale" samt "etablering af træer".

Oversigtskort 2 hvor vandløbsforekomst o8779_b er vist med rødt

Nuværende fysiske forhold

Som led i forundersøgelse er hele vandløbsforekomsten gennemgået i april 2018.

På den undersøgte strækning på 5, 8 km er Jordbro Å et mellemstort vandløb med en bredde på ca. 2,5-4 meter. Vandføringen på besigtigelsestidspunktet blev anslået til 200 l/s øverst på strækningen og til 350 l/s nederst på strækningen.

De øverste ca. 3 km af vandløbsstrækningen er uden megen variation bortset fra enkelte steder med dødt ved (væltede træer). Vandløbet er noget nedskåret, især den øverste del af vandområdet, og der står en del faskinepæle langs brinkerne. Generelt er forløbet bredt og kanaliseret med jævn strøm, bunden er sandet og der er tegn på sandvandring. Der er en del tæt kratbevoksning og sumpskov på strækningen samt arealer med permanent græs og natur. Herunder er en række fotos fra de øverste 3 km.

Herefter kommer en kort strækning på ca. 0,8 km som går fra udløbet af Harrestruplund Bæk ned forbi udløbet fra Lånem Bæk og videre under Kalkværksvej. Her er vandløbet stadig kanaliseret, men dog lidt mere varieret og mindre nedskåret. Strømmen er god og der er spredte forekomster af sten og grus på den dominerende sandbund. Strækningen er ret lysåben og de vandløbsnære arealer består af permanent græs og natur. Herunder er en række fotos fra de øverste 3 km. Herunder er en række fotos fra strækningen på 0,8 km.

De nederste ca. 2 km er ligeledes uden megen variation med et forholdsvis bredt og meget kanaliseret forløb. Her er vandløbet dog ret terrænnært. Bunden er sandet og der er tegn på sandvandring. Strækningen er lysåben og de vandløbsnære arealer består af permanent græs og natur.

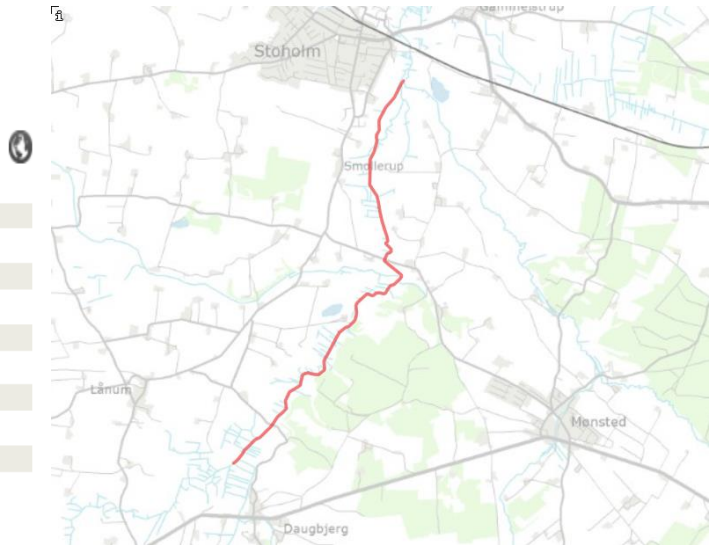

Data fra MiljøGIS for Vandområdeplanerne 2015-2021. Juni 2016.

Oplysninger om afgrænsning, typologi mm.

▼ Vandløb:

Ident for vandområde:	o8847_b
Navn på vandløb:	Jordbro Å
Navn på vandsystem:	Jordbro Å
Hovedvandopland:	1.2 Limfjorden
Vandområdedistrikt:	Jylland og Fyn
Kommunenavn:	Viborg
Længde af vandområde (km):	5,817
Typologi:	Vandløbstypologi 2 (mellem)
Blødbundsvandløb:	Ikke blødbundstype
Stærkt modificerede vandområder:	Ikke udpeget som stærkt modificeret
Kunstige vandområder:	Ikke udpeget som kunstigt

Oplysninger om vandløbsforekomstens tilstand

Økologisk tilstand. Smådyr: God økologisk tilstand

Økologisk tilstand. Fisk: Dårlig økologisk tilstand

Økologisk tilstand. Makrofytter (vandplanter): Ukendt tilstand

Økologisk tilstand, miljøfarlige forurenende stoffer: Ukendt tilstand

Økologisk tilstand. Samlet: Dårlig økologisk tilstand

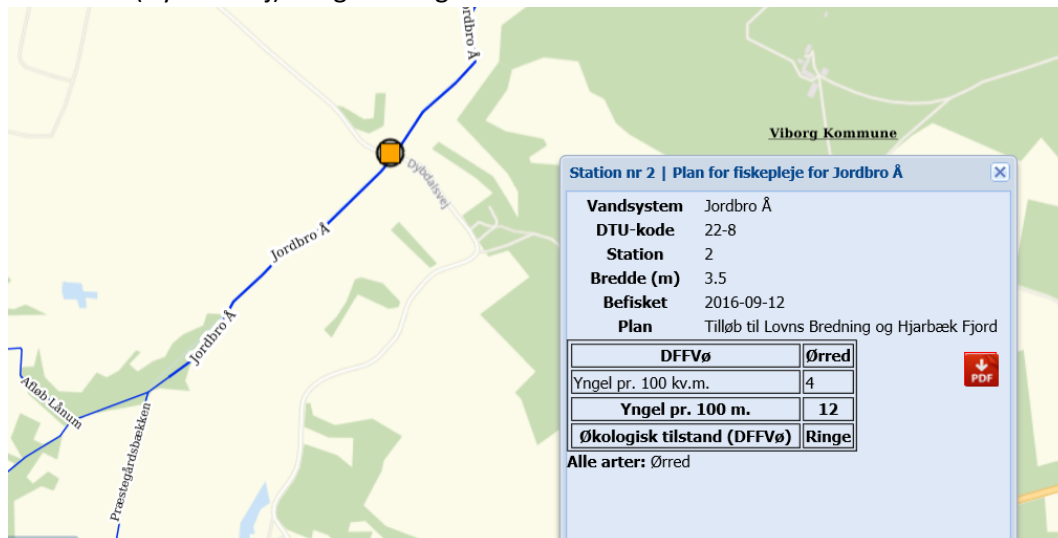
Data fra Danmarks Miljøportal (WinBio)

Resultater af vandløbsbedømmelser (DVFI) (st. 0910-00060)

Ved "Smøllerup Kirke" (st. 0778-00022) som ligger omtrent midt i vandområde o8847_b er DVFI senest bedømt i 2011 til faunaklasse 5. Den fysiske værdi blev vurderet til 1 (dårlige fysiske forhold). Ifølge Winbio er der ikke foretaget andre faunabedømmelser inden for de seneste 10 år på vandområdestrækningen.

Data for ørredbestandens tilstand fra DTU Aqua (hentet fra fiskepleje.dk)

Ved st. 02 (Dybdalsvej): Ringe økologisk tilstand

Redegørelse for de anlægstekniske muligheder

Visuelt bedømt vurderes det ud fra vandspejlsfald, vandføring og vandkvalitet, at vandløbsforekomsten har et betydeligt økologisk potentiale. Samlet er det imidlertid Viborg Kommunes vurdering, at der er behov for at øge vandløbets fysiske variation betydeligt for at opfylde miljømålene for vandløbet.

Viborg Kommune vurderer, at udlægning af groft materiale (gydebanker) og etablering af træer langs vandløbet vil øge den fysiske variation, men på den undersøgte strækning vil effekten vil være relativt lokal omkring de udlagte gydebanker og ikke skabe nogen videre variation i dybdeforholdene. Det er derfor Viborg Kommunens vurdering, at udlægning af groft materiale og træplantning skal kombineres med andre fysiske forbedringer for at opfylde miljømålet for fisk og evt. også for vandplanter.

Andre fysiske forbedringer med henblik på at øge den fysiske variation vil bedst ske ved brug af virkemidlet genslyngning, som er velegnet til kanaliserede og evt. nedskårne vandløb. I kombination med etablering af træer langs vandløbets lysåbne stræk og udlægning af groft materiale vil genslyngning øge den fysiske variation i vandløbet med strømrender, dybdevariation, vandplanter og skiftende bundforhold. Samtidig kan en genslyngning gøre vandløbet mere terrænnært på den nedskårne del af vandløbsforekomsten og dermed skabe bedre forbindelse mellem vand og land.

Afslutning af forundersøgelsen

På et forholdsvis tidligt tidspunkt i undersøgelsesforløbet vurderede Viborg Kommune (jævnfør ovenstående redegørelse for de anlægstekniske muligheder), at vandløbstrækningen var uegnet til restaurering alene ved brug af virkemidlerne *udlægning af groft materiale* og *etablering af træer langs vandløb* (hvilket er de virkemidler som fremgår af BEK om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter (nr. 1521 af 15/12/2017) og af det tilsagn om tilskud som er givet i sagen).

På den baggrund ansøgte Viborg Kommune d. 6. september 2018 Miljøstyrelsen om at få ændret sammensætningen af virkemidler for vandløbsforekomsten med henblik på at gennemføre forundersøgelsen med ændret virkemiddelsammensætning. Der foreligger endnu ikke en endelig afgørelse fra Miljøstyrelsen. Styrelsen har dog tilkendegivet den 26. september 2018, at den beskrevne ansøgning om udskiftning af virkemiddelsammensætning ikke kan forventes imødekommet, da den ansøgte ændring ikke er omkostningseffektiv. Ved samme lejlighed har Styrelsen tilkendegivet, at arbejdet med forundersøgelsen bør indstilles, når Kommunen tidligt konkluderer, at der ikke kan opnås målopfyldelse med de eksisterende virkemidler og når de ønskede alternative virkemidler ikke er lige så omkostningseffektive (dvs. at der ikke kan forventes godkendelse af udskiftning).

På den baggrund har Kommunen ikke fuldført forundersøgelsen. Den del af forundersøgelsen som er gennemført afrapporteres til Miljøstyrelsen og Fiskeristyrelsen.